

“De hoge adel onderscheidt zich in de bronnen doordat zij werden aangesproken als ‘hoghe ende moghende heeren,’ terwijl lagergeplaatste edelen het moesten doen met ‘edele ende weerde heeren.’ Verder behoorden tot de hoge adel ongetwijfeld ook die personen en families die de titel van baanrots, baron of ‘pair,’ burggraaf, graaf of hertog bezaten. Aan de hand van deze criteria behoorden er van de 437 adellijke geslachten die tussen 1350 en 1500 in Diets-talig Vlaanderen aanwezig waren, tenminste 88 op een bepaald moment in deze periode tot de ‘hoge adel.’” (pp. 133-4)

Ik heb dus het oordeel van de tijdgenoot gevolgd, die daar een geijkte uitdrukking voor had. De redenen waarom de in baronieën, (burg)graafschappen en hertogdommen besloten heerlijke macht iemand tot een hoge edelman maakten in de ogen van de toenmalige samenleving, worden toegelicht in het tweede hoofdstuk van mijn boek.³ Voor de vraag in welke mate deze hoge adel aan het hof actief was, verwijs ik graag opnieuw de bovengenoemde delen van het boek die ingaan op de betekenis van het hof. De mate waarin de hoge adel zich al dan niet onderscheidde van de “gewone” adel door een sterk bovengewestelijk of “internationaal” karakter, is een centraal thema in het derde en vierde hoofdstuk van mijn boek, waaruit blijkt dat er op dit vlak niet zoveel verschil was als vaak is aangenomen.

Frederik Buylaert
Vrije Universiteit Brussel

▮ Een dupliek op Frederik Buylaert

In het voorlaatste nummer uit de jaargang 2012 van dit tijdschrift verscheen een lovende recensie van Frederik Buylaerts boek ‘Eeuwen van ambitie’. In mijn bespreking leg ik omstandig uit waarom dit ‘onmiskkenbaar een belangrijk boek is’ en beklemtoon ik dat Buylaert ‘met deze studie een nieuwe standaard voor het adelsonderzoek in de laatmiddeleeuwse Nederlanden heeft gezet’.

Toch meent de auteur dat mijn recensie ‘een aantal onjuiste beweringen over zijn werk bevat’. Bij nader inzien blijkt dat nogal mee te vallen. Klaarblijkelijk zijn Frederik Buylaert en ik het erover eens dat meer onderzoek gewenst is naar de effecten die de laatmiddeleeuwse en zestiende-eeuwse burgeroorlogen op de Vlaamse adel sorteerden. Dat is winst. Verder betwist ik in mijn recensie niet dat Buylaerts kwantitatieve analyses op heel Diets-talig Vlaanderen slaan. Wel stelt hij in zijn repliek samen met mij vast dat zijn casestudies vrijwel uitsluitend uit de kern van het graafschap komen. Uit zijn jongste stuk vernemen wij als lezers ook waarom dat zo is. Verder geef ik aan dat we onder staatsvorming meer kunnen verstaan dan Buylaert wil doen. De onderzoeker die daarvoor kiest, kan in ieder geval Buylaerts studie als uitgangspunt nemen. Toch blijft bij hem onduidelijk welke functies Vlaamse edellieden in de opeenvolgende hofhoudingen van de Bourgondische hertogen bekleedden. De databank in

3. Deze problematiek is verder uitgewerkt in Frederik Buylaert, Wim De Clercq en Jan Dumolyn, ‘Sumptuary legislation, material culture and the semiotics of “vivre noblement” in the county of Flanders (14th – 16th centuries)’, *Social History* 36 (2011) 393-417.

de afgelopen decennia onder leiding van Werner Paravicini aan het Duits Historisch Instituut in Parijs werd opgebouwd, biedt toekomstige onderzoekers daartoe alsnog de kans. Even zo stelt Buylaert met grote nadruk dat hij bij zijn classificatie van de Vlaamse adel is uitgegaan van het oordeel van de tijdgenoot. Samen met die tijdgenoot hanteert Buylaert in wezen juridische categorieën. Dat is een legitieme optie. Maar ze versluiert wel het zicht op de sociale mobiliteit die zich ook binnen de adelsgroep voordeed.

Kortom met 'Eeuwen van ambitie' heeft Frederik Buylaert puik werk afgeleverd en ik kijk uit naar de verdere onderzoeksresultaten die hij ons in de toekomst zal voorleggen. Maar zijn benadering van de Vlaamse adel is, zoals uit deze bescheiden polemiek blijkt, niet de enig mogelijke. Voor de methodologische discussies die daaruit voortvloeien, sta ik alvast open.

Hans Cools

KU Leuven

Benjamin Roberts, *Sex and Drugs before Rock 'n' Roll. Youth Culture and Masculinity during Holland's Golden Age* (Amsterdam: Amsterdam University Press 2012) 318 p. ISBN 978-90-8964-402-2.

Er bestaan nog opvallend weinig studies naar mannelijkheid in de Nederlandse Republiek. Alleen daarom al valt de verschijning van Benjamin Roberts' boek over jeugdcultuur en mannelijkheid in de vroege Gouden Eeuw toe te juichen. De auteur, die eerder een proefschrift schreef over opvoedingspraktijken in de Republiek, heeft zich nu toegelegd op de wijze waarop jongemannen uit de stedelijke burgerij zich in elkaars gezelschap gedroegen en in hun zoektocht naar zichzelf en een volwassen imago tevens frequent misdroegen – zoals moralisten uit die tijd niet moe werden te signaleren. Roberts beschrijft achtereenvolgens de adolescente groepscode voor kleding en haardracht, het gebruik van alcohol, tabak en geweld, de omgang met de andere sekse en populaire vormen van vrijetijdsbesteding zoals muziek maken en uitstapjes naar strand, bos en veld. Aan het begin van het boek maken we kennis met ene Otto Copes die als achttienjarige rechtenstudent in de problemen komt als hij in 1629 in een dronken bui in gezelschap van vrienden zijn pistool afvuurt op de Groningse stadswacht om Otto aan het einde van het boek opnieuw tegen te komen als vijfvoudig vader, ouderling en magistraat die op zijn beurt moet proberen om de baldadige jongeren in zijn stad 's Hertogenbosch onder controle te houden.

Het is met een goed gedoseerd gebruik van dit soort mini-verhalen en een dertigtal welgekozen illustraties dat Roberts een levendig beeld weet te schetsen van een generatie van jongemannen die tussen 1620 en 1640 haar onschuld verloor en volwassen werd in een tijd dat de Nederlandse Republiek historisch gezien op haar hoogtepunt was. De welbewuste beperking van het onderzoek tot één generatie is methodisch een sterk punt dat het voor de auteur mogelijk maakt om werk te maken van de historische context als verklarende factor. Volgens Roberts waren juist de relatief grote welvaart en grootschalige immigratie van jongeren in de Hollandse steden in die periode mede bepalend voor het ontstaan van een nieuwe jeugdcultuur. Deze onderscheidde zich van de voorgaande doordat er meer vrije tijd en geld was om zich te buiten te gaan aan luxu-